

Національний Києво-Печерський
історико-культурний заповідник

МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАЛЛЯ

Збірник наукових праць

2015

Національний Києво-Печерський
історико-культурний заповідник

МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ

2015

Збірник
наукових праць

Засновано у 1998 р.
Щорічник

До 90-річчя
Національного Києво-Печерського
історико-культурного заповідника

Київ
2016

**Шевченко О. О.
Юрченко А. В.**

КЗ “Художньо-меморіальний музей І. Ю. Рєпіна”
(м. Чугуїв, Харківська обл.)

ПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ “ВІД ДИТИНСТВА МИСТЕЦТВА ДО ДИТИНСТВА МИТЦЯ” ТА ЙОГО АПРОБАЦІЯ ЗА МЕЖАМИ МУЗЕЮ

Нині культурно-освітня робота висувається у музеїних закладах на перший план. У своїй діяльності вони все частіше відходять від традиційних форм прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини та її популяризації – оглядових екскурсій та лекцій. Музейне середовище сприймається сьогодні не як “споглядальний простір”, де людина є лише пасивним спостерігачем минулих епох, а як простір “живий”, такий, що розвивається й має значний інформаційний та емоційний вплив [2, 257-264]. Саме тому музейна педагогіка як наукова дисципліна, що розглядає музей як освітню систему, швидкими темпами набирає популярності. Однією з ефективних форм роботи у контексті вищевказаного напрямку є музейне заняття.

Від загальних тенденцій у наведений царині не стоїть осторонь і Художньо-меморіальний музей І. Ю. Рєпіна. Його співробітники розробили цикли музеїних занять “Оживають речі”, “Абетка мистецтв”, “Найдавніше минуле краю” та інші, в яких широко використовуються мультимедійні програми, елементи гри та творчі завдання. Про кожен з цих циклів можна дізнатися на сайті музею [3] та на його офіційних сторінках у соціальних мережах. Інтерактивна взаємодія використовується й під час проведення оглядових екскурсій та індивідуального огляду експозицій. Так, у залі, де розповідається про найдавніше минуле нашого краю, відвідувачі можуть відчути себе археологами, спробувати розчистити імпровізований розкоп та знайти старовинні предмети. У залі Другої світової війни є нагода самотужки скласти лист-трикутник, схожий на представлений у вітрині експонати тощо.

Зазначимо, що фахівцям нашої установи традиційно звичніше працювати з організованими групами. Проблема їх пошуку, активізація роботи в напрямку музейної педагогіки з тими категоріями потенційних відвідувачів, які раніше були споживачами лише екскурсійного продукту (або взагалі не були гостями музею), стоїть досить гостро й потребує постійної презентаційної діяльності (навіть на таких заходах, що обходилися без музеїних установ). І тут вже не є достатнім розміщення інформації в мережі Інтернет, а необхідно, так би мовити, “показати товар

обличчям”. Так, цього року нам випала нагода спробувати себе у ролі учасників освітнього фестивалю “ПлощАРТка”, що проходив в АРТ-підвалі Харківської муніципальної галереї [1]. Для участі у цьому заході наукові співробітники нашого закладу розробили

презентаційний проект “Від дитинства мистецтва до дитинства митця”. Цією темою було об’єднано 2 заняття й два основних напрямки роботи музеїного комплексу: “Паростки мистецтва”, присвячене дитячим захопленням Рєпіна (з презентацією меморіального відділу музею) та “Так народжувалось мистецтво” – про перші кроки людства на шляху до створення прекрасного (з презентацією краєзнавчого відділу музею). Захід, під час якого було задіяно техніку для мультимедійних презентацій, розпочинався короткою вступною розповіддю. З огляду на різний вік дітей, вона була скорочена до короткого пояснення алгоритму поточної діяльності.

За хронологією та логікою, закладеною у назві проекту, на початку заняття відбулася бесіда на тему первісного мистецтва для дітей (віком до 6 років). Щоб маленькі відвідувачі краще сприймали інформацію, фахівці підбрали невеликі за тривалістю тематичні науково-популярні

Іл. 1. Мінливі параметри краси

Іл. 2. Музейна листівка пером

Іл. 3. Паростки мистецтва

деревне вгілля, вогрух й воду) та “Мінливі параметри краси” (з натуральної глинидіти виліплювали копії т.зв. “палеолітичних” венер, орієнтуючись на представлені поруч зразки – фотографії скульптур та їх наближені глиняні копії). Результати вказаної вище роботи були цікавими й оригінальними (незвичні образи тварин; стрункі, пишногруді венери).

Музейне заняття “Паростки мистецтва” базується на дитячих спогадах І. Ю. Репіна, що містяться у автобіографічній книзі “Далекое близкое” [4] (загалом це були фрагменти декількох занять). Воно вміщувало такі заходи: “Я – теж Репін” (уявляючи себе в ролі художника, діти знайомилися з архітектурою м. Чугуєва, пов’язаного з життям митця), репінські вирізанки (відвідувачі віртуально занурювались у світ дитячих захоплень митця), “Музейна листівка пером” (учасники переносилися в уяві в часи XIX ст., писали різними шрифтами відомі вислови Репіна гусячим пером, на загадку – отримували музейну листівку, підписану пером власноруч). Ключовим смисловим об’єктом заняття була музейна скринька (де містився інструментарій для заходів, з якого діти обирали собі бажані предмети чи засоби), подібна тій, що Ілля Репін свого часу оздобив розписами для своєї сестри (Устя, сестра митця, зберігала там скарби – малюночки й прикраси). Відомо, що та скриня пробуджувала у маляра яскраві спогади про батьківський будинок. У контексті сказаного вище, варто навести спогади Репіна про його захоплення вирізанками: “Сестра Устя стала вирезувати из бумаги корову, свинью; я стал вирезувати лошадей, и мы налепливали их на стекла окон. По праздникам мальчишки и проходящие мимо даже взрослые люди останавливались у наших окон и подолгу рассматривали наших животных. Я началился вирезывать уже быстро. Начав с копыта задней ноги, я вирезывал

фільми. По завершенню підготовчої роботи діти й дорослі взяли участь у творчих дійствах “Бізон, котрий біжить” (полягало у малюванні тварин; сюжет і тло картин обмежувалося лише уявою т.зв. “первісних” художників, які використовували незвичні обра- зотворчі матеріали –

всю лошадь; оставляя я бумагу только для гривы и хвоста – кусок и после мелко вроде волосков разрезывал и подкручивал ножницами пышные хвосты и гривы у моих “загинастых” лошадей. Усте больше удавались люди: мальчишки, девчонки и бабы в шубах. К нашим окнам так и шли. Кто ни проходил мимо, даже через дорогу переходили к нам посмотреть, над чем это соседи так смеются и указывают на окна пальцами. А мы-то хохочем, стараемся и все прибавляем новые вырезки. Вот и нехитро начало моей художественной деятельности. Она была не только народна, но даже детски простонародна...” [4, 68-69]. Подібні яскраві спогади митець залишив про кожне з своїх дитячих захоплень. Учасникам занять (перед вибором ними тієї чи іншої діяльності) була показана мультимедійна презентація, в якій розповідь Репіна отримала певну візуалізацію.

Підсумовуючи сказане, варто підкреслити, що під час музейних занять ми отримали новий поважний, цікавий й корисний досвід, який будемо удосконалювати з метою використання у подальшій діяльності. У деяких напрямках роботи ми здобули не знані раніше навички. Це стосується масштабу й формату заходу, сполучення класичної та неакадемічної складових у дитячій творчості, неформальності комунікації та організаційних принципів роботи (організація до співпраці незнайомих, різних за віком, вподобаннями та здібностями дітей, участь у процесі супроводжуючих їх дорослих), місця проведення, тривалості дійств тощо. До речі, нещодавно здобутий досвід знадобився нашим фахівцям під час проведення у НКММК “Мистецький Арсенал” (м. Київ) інноваційно-освітнього проекту для дітей та підлітків “Арсенал ідей”.

Примітки

1. Дитяча площаРТка. Другий сезон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.078.com.ua/stati/raznoe/fridom-ploschartka.html>.
2. Мартем’янова Н. С. Музейна педагогіка в організації культурно-освітньої діяльності музею // Вісник Харківської державної академії культури: Зб. наук. праць. – Харків : ХДАК, 1999–2013. – № 39. – 292 с.
3. Музейні заняття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repin.in.ua/uk/muzeyni-zanyattya>
4. Репін І. Ю. Далекое близкое. – М. : Искусство, 1964. – 512 с.